

قراردادهای بین المللی خدمات در ایران

www.ketab.ir

مؤلف

سید رضا نقوی

سرشناسه	:	نقوی، سید رضا، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	:	قراردادهای بین المللی خدمات در ایران / مولف سید رضا نقوی.
مشخصات نشر	:	تهران: فروش، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۷ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۴۹۵-۲۱۵-۶
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
موضوع	:	بازرگانی بین المللی -- قراردادهای
موضوع	:	International trade -- * contracts
موضوع	:	بازرگانی بین المللی -- ایران
موضوع	:	International trade-- Iran
رده بندی کنگره	:	HF ۱۳۷۹/۰۷۴۱
رده بندی دیویی	:	۳۸۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۰۰۰۵۹

قراردادهای بین المللی خدمات در ایران سید رضا نقوی

ناظر فنی: ناھید ابراشاهی

صفحه آرا: اکرم ملک نژاد

طراح جلد: جمال سرو سندن

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۶

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص و محفوظ ناشر است.

آدرس: تهران - میدان انقلاب اسلامی، خیابان کارگر شمالی بالاتر از خیابان فرصت شیرازی، نبش کوچه جعفرزادگان - پلاک ۱۰۷۸

نمایشگاه و فروشگاه مرکزی: میدان انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ساختمان پارسا، پلاک ۲۶ طبقه ۱ و ۱-

تلفن: ۰۹۱۰۷۸۹۲۷۴۷ و ۶۶۹۳۱۶۶۹

دورنگار: ۸۹۷۸۴۵۵۸ وبسایت: www.farhooshpub.com

فهرست مطالب

۱۳	پیشگفتار
۱۵	مقدمه
۲۱	تاریخچه
۳۵	فصل اول: راحل انعقاد قراردادهای بین المللی خدمات
۲۵	مبحث اول: قراردادهای بین المللی خدمات و اصول اساسی مرتبط با آنها
۲۵	گفتار اول: تاریخچه تجارت و قراردادهای بین المللی خدمات
۲۵	گفتار دوم: بکار در خاورمیانه
۲۶	سومر
۲۶	مصر، بابل و فنیقیه
۲۶	یونان
۲۶	روم
۲۷	قرون جدید
۲۷	مبحث دوم: مراحل انعقاد قراردادهای بین المللی خدمات
۲۷	گفتار اول: مذاکره
۳۳	گفتار دوم: تهیه متن، نگارش و امضای قرارداد
۳۶	گفتار سوم: نکات مهم در تنظیم قراردادهای بین المللی خدمات
۳۷	بازرسی و نظارت
۳۹	فصل دوم: ساختار قراردادهای بین المللی خدمات
۳۹	مبحث اول: قراردادهای بین المللی
۳۹	تعریف قراردادهای بین المللی
۴۱	گفتار اول: ساختار قراردادهای خدمات بین المللی
۴۵	گفتار دوم: شرایط اصلی و اساسی در تنظیم قراردادهای بین المللی خدمات
۵۷	مبحث دوم: قراردادهای بین المللی و تحولات جهانی
۶۲	گفتار اول: تأثیر قراردادهای بین المللی بر روابط تجاری ایران
۶۵	گفتار دوم: مقایسه انعقاد قراردادهای بین المللی خدمات با قراردادهای داخلی

- مبحث سوم: تصویب قراردادهای بین‌المللی خدمات ۶۵
- گفتار اول: مقام صلاحیت‌دار برای تصویب قراردادها ۶۵
- گفتار دوم: ضمانت اجرای قراردادهای بین‌الملل در ایران ۸۴
- مبحث پنجم: آثار حقوقی قراردادهای بین‌المللی خدمات ۸۸
- گفتار اول: لزوم دستیابی به وحدت حقوقی در قراردادهای بین‌المللی ۸۸
- گفتار دوم: تأثیر قراردادهای بین‌المللی در جهت دستیابی به وحدت حقوقی در معاملات بین‌المللی ۹۲
- گفتار سوم: مزایای انعقاد قراردادهای بین‌المللی خدمات ۹۵
- گفتار چهارم: موانع اجرای قراردادهای بین‌المللی ۹۹
- گفتار پنجم: آثار حقوقی قراردادهای بین‌المللی خدمات نسبت به متعاهدین و کشورهای ثالث ۱۰۱
- گفتار ششم: حق شرف ۱۰۵
- فصل سوم: موانع عدم انعقاد وعده اجرای قراردادهای بین‌المللی خدمات در ایران ۱۰۹**
- مبحث اول: ریسک اجرای قراردادهای بین‌المللی خدمات با توجه به معیار بین‌المللی OECD ۱۰۹
- گفتار اول: ریسک ۱۱۱
- گفتار دوم: مدیریت ریسک در قراردادها ۱۱۵
- گفتار چهارم: ریسک افزایش هزینه ۱۱۷
- مبحث دوم: موانع اجرای قراردادهای بین‌المللی خدمات با توجه به ریسک اجرای قراردادی ۱۱۸
- گفتار اول: کاهش ۱۵ درصدی هزینه ریسک ۱۱۸
- گفتار دوم: تأیید ریسک قرارداد با طرف خارجی ۱۲۰
- مبحث سوم: موانع انعقاد قراردادهای بین‌المللی با توجه به شرایط تحریم و آثار آن ۱۲۸
- گفتار اول: تحریم در حقوق بین‌المللی ۱۲۸
- گفتار دوم: آثار و نتایج تحریم در اجرای قراردادهای بین‌المللی ۱۳۱
- گفتار سوم: تحریم به مثابه فورس مازور در قراردادهای بین‌المللی ۱۳۲
- گفتار چهارم: تحریم و فورس مازور در نظام‌های حقوقی مختلف ۱۳۵
- گفتار پنجم: آثار تحریم در اجرای قراردادهای بین‌المللی ۱۳۹
- مبحث چهارم: اختتام قراردادهای بین‌المللی خدمات انقضای مدت و انتفای موضوع ۱۵۴
- موارد فسخ قرارداد ۱۵۵

فصل چهارم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات	۱۵۹
نتیجه‌گیری و پیشنهادات	۱۵۹
منابع و مآخذ	۱۶۵
الف: منابع فارسی	۱۶۵
ب: منابع انگلیسی	۱۶۷

پیشگفتار

هدف از این کتاب بررسی موانع اجرای قراردادهای بین‌المللی خدمات در ایران است. پیشرفت روابط بین‌المللی، ارتباط مختلف گوناگونی را بین اشخاص حقیقی و حقوقی مختلف ایجاد کرده است. از مدت‌ها قبل سعی شده است که روابط موجود از طریق بررسی‌های گوناگون مورد مطالعه قرار گیرند؛ که بر اساس آن نمونه‌های مختلفی ارائه شده است، به‌ویژه روابط بین کشورها و اشخاص خصوصی تابع کشورهای دیگر، مسائل و بحث‌های گوناگونی را برانگیخته است. قراردادهای منعقد شده بین کشورها بین‌المللی از یک‌طرف به دلیل طبایع پیچیده و درازم‌آه، مباحث مختلفی را موجب شده است. از جمله روشن گردیده است که تابعان حقوق بین‌الملل عمومی می‌توانند با اراده خود، قراردادهای منعقد فی‌مابین را تابع حقوق داخلی همان کشور بدانند.

مقدمه

تبادل کالا در فراسوی مرزها به 2500 سال قبل از میلاد برمی گردد. باستان شناسان دریافته اند که سومریان در بین النهرین شمالی به دلیل تجارت دریایی پارچه و فلزات از رفاه زیادی برخوردار شدند.^۱ بخش های بزرگی از جهان توسط تجار و بازرگانان کشف شده که به دنبال یافتن فرصت های جدید برای تجارت و کسب و کار بوده اند هرچند در آن زمان ها یافتن فرصت های جدید تجارت با خطرات زیادی همراه بوده است، منافع بالقوه آن ارزش خطر کردن را داشته که با کسب سودهای ملی نمی توانسته اند منافع نهفته در تجارت را نادیده بگیرند؛ زیرا امکان تولید کلیه کالاها و خدمات در داخل یک کشور امکان پذیر نبوده و حتی در صورت امکان نیز از جهت احصای مقرون به صرفه نبوده و نیست.^۲

در این راستا از دیرباز انعقاد قراردادهای فی مابین افراد در جوامع مختلف، زندگی و روابط اجتماعی بشر را تکامل بخشیده و انواع تجارت ها را برپا می ساخته است. در آن روزگاران، عرف تنها چراغ هدایت اقوام و جوامع بوده و به واسطه معاملات و تجارت مردم حکومت بلامنازعی داشته است. عرف ها با توجه به شرایط اقلیمی، محیط های جغرافیائی و مشاغل رایج در بین مردم به شدت متنوع و متکثر بوده است؛ اما به حال این عرف های متنوع، در یک امر مشترک بودند و آن حاکمیت اراده در تعدیل روابط اجتماعی مردم و معاشرت اقوام مختلف بود و لذا از این حیث قویاً مورد احترام و اعتبار بوده اند. این احترام در قرون جدید به شدت دستخوش تحول گردید. رشد سریع تکنولوژی تمام عرصه ها و میادین را درنوردید به شکلی که حتی علم حقوق نیز از این هجمه مصون نماند.

۱- شیروی، عبدالحسین، ۱۳۹۰، حقوق تجارت بین الملل، ص ۶

۲- شیروی، ۱۳۹۰، ص ۷.

با توجه به پیشرفت علوم و ترقی جوامع، معاملات تجاری از مرزهای سیاسی کشورها فراتر رفته و در عرصه‌های فراملی انجام می‌پذیرد. این روند در قرون اخیر به‌شدت توسعه یافت و برای منظم ساختن مراودات آن، قوانین و عرف‌های داخلی مکفی نبودند و ناگزیر پای قواعد فراملی به‌پیش آمد، به‌گونه‌ای که تا مدت‌های مدیدی عرف‌های بین‌المللی این روابط را هدایت می‌کردند ولیکن معضلات موجود در مناسبات داخلی این عرف‌ها نیز هویدا گشت و از طرفی رشد سریع تکنولوژی و گسترش روابط برون‌مرزی کشورها بالأخص در قرن بیستم حوائج جدیدی را می‌طلبید که قواعد سنتی به‌هیچ‌وجه پاسخگوی آن نبودند. باین‌حال به علت اثرات در مناطق مختلف و رشد کند عرف‌های تجاری، خلأ فراوانی، روابط بین‌الملل خصوصی را تهدید می‌کرد. این خلأ، در قراردادهای خصوصی و بالأخص قراردادهای بین‌المللی بیشتر ملحوظ بود چراکه اصل حاکمیت اراده در این نوع قراردادها به‌عنوان اصلی مهم بوده و عرف‌های تجاری به‌سختی می‌توانستند، این اصل را تفسیر و تحدید کنند.

وانگهی برخلاف معاملات داخلی، در عرف و معاملات بین‌المللی، اعتماد به‌طرف معامله یا تحصیل اعتبار و شهرت او آسان نبود.^۱ مضاف باینکه، بنیای تجارت، دنیایی آمیخته با سرعت و سهولت است. تاجر نمی‌تواند خود را در پیچ و خم‌های دشوار حقوق مدنی محصور سازد. معاملات تجاری حوصله و متانت تنظیم دقیق و ظریف اسناد و احیاناً ثبت آنها در مراجع رسمی و تعیین تمامی شروط و جزئیات معامله را ندارد. چاره‌ای جز تنظیم قواعدی متحدالشکل برای حمایت از قراردادهای بین‌المللی نبود.^۲ خصوصاً در تجارت بین‌المللی درزمینه‌ی خریدوفروش کالا و خدمات به‌شدت دچار معضلاتی بود. برای حل چنین مشکلی، دولت‌ها بر آن شدند که خود را ملزم به رعایت قوانین واحدی سازند تا بلکه تجارت بین‌المللی قوام و استحکام یافته و از سویی دیگر در جهان تجارت، نظم‌ی عادلانه

۱- جهرمی، گودرز، ۱۳۹۰، دیباچه‌ای بر حقوق بین‌المللی، ترجمه داراب پور، نشر دانش، جلد اول، ص ۱.

۲- نصیری، مرتضی، ۱۳۷۰، حقوق چندملیتی نشر دانش پروژ وابسته به انتشارات امیرکبیر، ص ۲۲۹.

ایجاد نماید.^۱ بر این اساس لزوم چنین قواعدی در بیع بین‌المللی بیشتر احساس می‌شود تا اینکه بالاخره یونیدرویت^۲ (Unidroit) تشکیل یافت تا مقدمات کار را جهت طراحی قانون متحدالشکل برای این منظور فراهم سازد. این امر به کمیته‌ای واگذار شد.^۳ اولین طرح کمیته مذکور در اوایل سال ۱۹۳۴ میلادی تهیه و بر جامعه ملل تقدیم شد تا نظرات دولت‌های عضو را راجع به آن تحصیل نماید.

لذا با توجه به توضیحات فوق در مرحله اول سعی بر شناخت قراردادهای بین‌المللی و نهایتاً رانیه مشکلات حاکم بر اجرای قراردادها بوده و بعدازآن با توجه به پذیرش موانع و مشکلات یادشده در قوانین ملی و تأثیر تحریم‌های ناشی از سایر کشورها و ریسک‌های موجود در عرصه تجارت بین‌الملل موضوع جدیدی مطرح است که قلمرو ارائه خدمات بر اساس قوانین داخلی، ریسک‌های قراردادی و فشارهای ناشی از تحریم‌های بین‌المللی چه تأثیری بر انعقاد و اجرای قراردادهای بین‌المللی خدمات دارند؟ و یا در صورت فقدان بستر مناسب با چه ابزار و امکاناتی می‌تواند انگیزه انعقاد قرارداد را در طرف خارجی و بالطبع فروش خدمات و نهایتاً توسعه و شکوفایی چرخه اقتصادی و تولیدی کشور را با جذب سرمایه خارجی و ارائه تکنولوژی به‌روز دنیا فراهم نمود؟ در اینجا سعی می‌گردد، این موارد موردبررسی قرار گیرد.

با توجه به مطالب فوق و بررسی قانون حاکم بر قراردادها که یکی از سه رکن مهم برای تنظیم قراردادهای تجاری بین‌المللی خریدوفروش کالا و خدمات به شمار می‌آید، به بررسی نحوه تشکیل و اجرای قراردادهای بین‌المللی و مشکلات اجرایی آن‌ها می‌پردازیم؛ و پس از بررسی نحوه تشکیل قراردادهای بین‌المللی، نوبت به بررسی موانع و قراردادهای تجاری بین‌الملل خدمات می‌رسد.

۱- داراب پور مهراب ۱۳۷۴، جنبه‌هایی از حقوق بازرگانی بین‌المللی، نشر دانا، ص ۷

۲- یونیدرویت ی است که بین دولت‌ها به سال ۱۹۲۹ تأسیس یافتن و مجموعاً از ۵۲ کشور از تمام قاره‌های جهان تشکیل یافته و مرکز آن در شهر رم ایتالیا می‌باشد. این مؤسسه بوسیله حکومت ایتالیا و زیر نظر جامعه ملل ایجاد شد.

۳- جهرمی ۱۳۹۰ ص ۴۲

لازم به ذکر است در این پایان‌نامه سعی بر این است تا مطالب فوق را با توجه به قوانین کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (کنوانسیون وین) و همچنین اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی (اصول یونیدرویت) و قانون اساسی به‌عنوان قانون داخلی مورد بررسی قرار گیرد. در حال حاضر یکی از مباحث بسیار مهم در تجارت بین‌الملل تنظیم و انعقاد قراردادهای تجاری بین‌المللی است و از آن مهم‌تر چگونگی اجرای این قراردادها، چه در زمینه خرید و فروش یا بیع بین‌المللی کالا و به‌ویژه خدمات است که سالانه میلیاردها دلار کالا و خدمت بین کشورها از طریق انعقاد قراردادهای بین‌المللی خدمات مبادله می‌گردد.

از آنجا که این قراردادها میان تجار کشورهای مختلف و با نظام‌های حقوقی ملی متفاوت با دولت یا شرکت‌های داخلی منعقد می‌گردد، به‌طور حتم اولین مسئله‌ای را که پیش روی ایشان مطرح می‌کند، ساختار قرارداد، خصوصیات، طبقه‌بندی انواع قراردادهای بین‌المللی، مراحل انعقاد قراردادها، ریسک‌های موجود و بستر مناسب انعقاد قرارداد و اجرای تعهدات و نهایتاً مشکلات و پرسش‌های اجرایی دست‌اندرکاران بازرگانی خارجی است.

قراردادهای بین‌المللی دارای اهمیت فراوانی می‌باشند، چرا که در صورت عدم دقت کافی در موضوع و شرایط و مفاد قرارداد موجب به وجود آمدن خسارات جبران‌ناشدنی بر طرفین می‌گردد و این بی‌دقتی و بی‌توجهی به قیود، شرایط قرارداد را نگارشی غیر شفاف و غیر حرفه‌ای متن قرارداد موجب توقف اجرای قرارداد و طرح دعاوی حقوقی علیه طرفین قرارداد می‌گردد. لذا اثر تعهد حاصل از قراردادهای بین‌المللی نتیجه‌ای جز الزام طرفین به اجرای مفاد قرارداد نخواهد داشت. با توجه به اصل حاکمیت اراده، اجرای قراردادهای بین‌المللی بر عهده خود طرفین و محدود به اراده آنها و قانون حاکم بر قراردادی که منتخب طرفین است و اگر در اجرای عقد نیز مشکلی به وجود آید این مشکل به اراده‌ی هر دو طرف بستگی دارد.

با این توصیف، اجرای قراردادهای بین‌المللی را باید طبق قانون حاکم بر آن که بااراده طرفین قرارداد انتخاب شده است، دانست. با این حال وابسته بودن یک قرارداد بین‌المللی به نظام حقوقی دو یا چند کشور مختلف ممکن است مشکلاتی را بر سر راه اجرای قرارداد قرار دهد.